

Φεμινιστική τέχνη;

Με τρυφερότητα ή με ακρότητες, οι Λίντα Μπένγκλις, Λήδα Παπακωνσταντίνου και Πόπη Ζωΐδη ερευνούν τις ιδιαιτερότητες του φύλου τους.

Ανδρική ή γυναικεία τέχνη είναι η ζωγραφική; «Πανανθρώπινη» θ' απαんとύσε κανείς αυθόρμητα, όμως η αλήθεια είναι πιο περίπλοκη. Ως αρχέγονη δημιουργία, η τέχνη είναι σαφώς γυναικεία, αφού συνδέεται με την ίδια τη γέννηση και τις μαγικές τελετουργίες της. Ως κοινωνικό προϊόν είναι αποκλειστικά σχεδόν ανδρική, αφού οι επαγγελματίες «εικονοποιοί» ήταν πάντα άνδρες και στην υπηρεσία ιδεολογικών ανα-

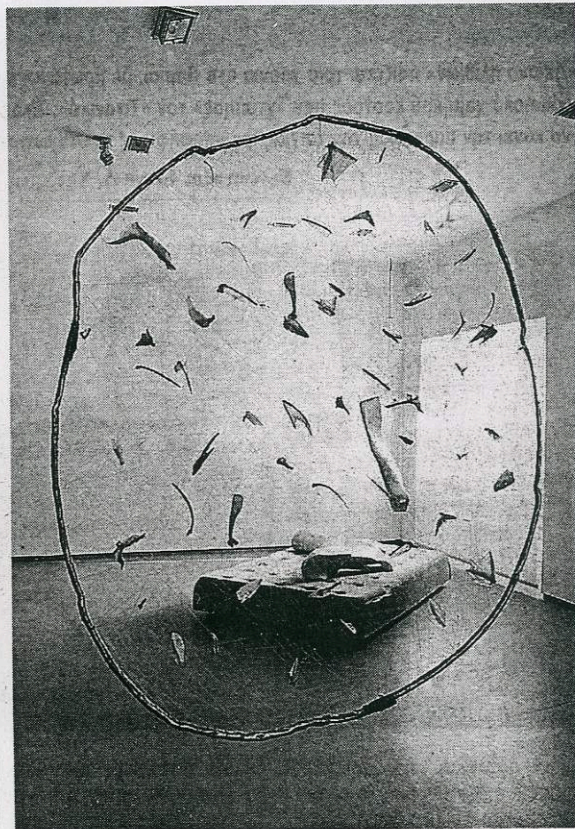

Του Χάρη Καμπουζίδη

γινε αφορμή για ανταπάντηση από την Λίντα Μπένγκλις, που χρησιμοποίησε ρευστό latex (το υλικό των προφυλακτικών) για να φτιάξει παράδοξες φόρμες - σαν τα alien του ομότιτλου φιλμ - σχολιάζοντας τον αφαιρετικό εξ-

πρεσιονισμό της Ν. Υόρκης ως «φαλλοκρατική τέχνη που επιβεβαίωνε την ανδροκρατούμενη Αμερική». Η «Ολυμπία» του Μανέ, ένας πίνακας-σύμβολο της φεμινιστικής τέχνης, ενέπνευσε ένα έργο της Μπένγκλις αλλά

και ένα εικαστικό περιβάλλον της Λήδας Παπακωνσταντίνου, η οποία έκανε παλιότερα και μια περφόρμανς όπου περιτριγυριζόταν από στερεότυπα σύμβολα της συμβατικής νοικοκυράς. Άλλες Ελληνίδες (Β. Μασούρα, Μ. Ντάβου) ξαναπλησίασαν τον κόσμο της Πηνελόπης μέσω του πλεκτού, η Α. Στασινοπούλου αναζήτησε τον συμβολισμό του ηρωικού αρσενικού, η Α. Παπαφίλιππου τον ρόλο της παγανίστριας ιέρειας, ενώ η Πόπη Ζωΐδη εκθέτει τώρα («Αργώ») φωτορεαλιστικά ζωγραφισμένες στεφανοθήκες και αναμνηστικά

Ροζ βελουδένιο στρώμα, αλλά και ένα δίκτυο με οστά - ο συμβολικός κόσμος της θηλυκότητας στο έργο της Λ. Παπακωνσταντίνου

βάφτισης. Από μια άλλη πλευρά, ο Α. Σαμαράς επιχειρεί να καταστρέψει τη χαρά της γυναικείας κοκεταρίας στερεώνοντας απειλητικά ξυραφάκια - στη θέση των κοσμημάτων - μέσα σε υπερστολισμένες μπιζουτιέρες.

«Πώς να εξελίχθηκε η φεμινιστική τέχνη στις ημέρες μας;», αναρωτιόμαστε μπαί-

νοντας στις γκαλερί «Επίκεντρο» και «Καπάτος» της περιθωριακής περιοχής του Ψυρρή, όπου - κατά αξιοπρόσεκτη συγκυρία - εκθέτουν η Παπακωνσταντίνου και η Μπένγκλις. Στην πρώτη, συνθέσεις από αυτούσια υλικά (βελούδο, δαντέλες, δίκτυα με κόκαλα ψαριών πάνω τους, μισοκρυμμένες φωτογραφίες,

επιχρωσμένες γλυπτικές φόρμες ερωτικών συμβολισμών κ.ά.) αποτελούσαν μια ατμοσφαιρική έκθεση όπου ο Μύθος υπερτερούσε της κριτικής ή της αυτοκριτικής. Διακριτικά και θυμόσοφα η Παπακωνσταντίνου μιλάει για τη θηλυκότητα, αφομοιώνοντας τα εκ πρώτης όψευς μοντερνιστικά εκφραστικά υλικά της σε εύγλωττο λεξιλόγιο και συμπεριλαμβάνοντας ένα ιδιαίτερο ιδεολογικό στίγμα (χαρέμι, γυναίκα-αράχνη) από την πολιτισμική ανθρωπολογία της Ανατολικής Μεσογείου. Από την άλλη πλευρά, η Ελληνοαμερικανίδα Μπένγκλις - που αρέσκεται να δημοσιεύει μια παιδική φωτογραφία της ντυμένη τοσοιτάκι και μια άλλη όπου, ολόγυμνη, φορά ένα πλαστικό ανδρικό όργανο - μας έδειξε μάλλον ρουτινιακά έργα, μικρές ασκήσεις στο ύφος του αφαιρετικού εξπρεσιονισμού (θύμιζαν πολύ τον Θ. Στάμο), που καθόλου δεν έμοιαζαν να ανατρέπουν τη «φαλλοκρατική» του ρητορεία ούτε και να αναζητούν τις ιστορικές ρίζες του φεμινισμού στον μεσογειακό χώρο. Τα δύο παλιότερα, αρχαιακής αξίας, βίντεο («Γυναικεία Ευαισθησία», 1973 και «Ο Θαυμαστός Bow-Wow», 1976) έδειχναν με ακρότητα τις απόψεις της, αλλά μοιάζουν αρκετά εγκλωδισμένα στην ψυχοπλακωμένη δεκαετία τους και πολύ μακριά από το αυτοπειθαρχημένο - clean cut - κλίμα που κυριαρχεί σήμερα στη «στροφή του αιώνα».